

בסיועה דשמיא

ספר מפי האיש

הגני מילי מעלייתא

שזכיתי לשמוע מפי זקני רבינו הגדול
מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

הדרכה בלימוד התורה
יראת שמים ומידות טובות והשקפה טהורה,
עובדות מופלאות שסיפר על רבותינו גדולי הדורות זיע"א
וגילויים נפלאים ששה על "ימי עולמו"
וקשריו עם גדולי התורה זצוק"ל

אשר זיכני השי"ת לשמוע מפיו הקי'
ולרשום בשעתו סמוך לזמן אמירתם
משה בלאאמו"ר הגאון רבי אברהם צבי שטי"א ישראלזון

י"א ע"י מכון אהל בר"א
שע"י כוללי תפארת בחורים

תמוז תשע"ד

ענייני "קבלה"

זהירות מלימוד הקבלה למי שאינו ראוי או בצורה שאינה נכונה

היה יכול להיות "אדם גדול"

אמר לי רבנו על אברך צעיר פלוני: הוא היה יכול להיות אדם גדול, אם היה משקיע את ראשו רק בלימוד גמרא, כי הוא "בעל כשרון", אבל הוא פונה ל"קבלה" וכד' ^לב. (תמוז תשס"ד).

הדרך שלו איננה דרך טובה

בהזדמנות אחרת אמר לי רבנו על אחד: יש לו "כווחות גדולים", הוא לומד כל הלילה וכל היום, אבל הדרך שלו אינה דרך טובה ^לב.

קבלה צריך "מסורת"

לימוד ה"קבלה" הוא לא כמו הלימוד בנגלה. קבלה צריך מסורת. בנגלה אפשר להבין לבד את הדברים, משא"כ בקבלה, וגם אם למדו אצל מישוהו, מי אמר שהוא היה הקובע, מי אמר אם זה נכון מה שמלמד, וזהו ג"כ מה שהסבא [הלשם זצ"ל] כתב על... כי הוא סבר שזו לא הדרך האמיתית.

אינני יודע אם יש היום ממי ללמוד קבלה

נשאל האם יש היום אצל מי ללמוד קבלה. והשיב: אינני יודע. (כ"ה סיון תשס"ו)

^לב זה לשון הגר"א במשלי (כ"א י"ז) על הפסוק 'אוהב יין ושמן לא יעשיר': שהלחם הוא הלכות, ויין ושמן הן אגדות, שהן רמז וסודות, והרוצה להלך בגדולות ונפלאות, ואינו רואה לקיים הדינים וללמוד אותם, לא יעשיר, כי איזהו עשיר השמח בחלקו ואינו הולך בגדולות ונפלאות קודם שממלא כרסו בלחם, שהוא לבב אנוש יסעד, ואי אפשר לבוא להסודות כי אם על ידי זה, ולכן לא יעשיר, שלא יהיה לו כלום.

^לג ובתוך הדברים היה מובן מרבינו שההוא למד קבלה בלי "רב".

מי אמר לך שהוא יודע "קבלה"

אמרתי לרבינו על ת"ח פלוני שהוא "מקובל". והגיב: מי אמר לך שהוא יודע "קבלה". (חורף תשס"ד)

יש בקבלה הרבה דברים שאין מבינים

אמרתי לרבנו: הסטייפלער זצ"ל אמר שהחזו"א אמר לו שללימוד ה"קבלה" צריך "רבי", ואחרי ה"לשם" אין "מקובלים" ואין ממי ללמוד. ואמר: ודאי, יש הרבה דברים שלא מבינים, אפילו ב"עץ חיים" יש דברים שאינם מובנים. (שבת חוהמ"פ תשס"ב).

"במופלא ממך אל תדרוש"

שאלתי לרבנו בשם פלוני על איזה ענין שכתב "הלשם" בא' מספריו, והגיב: אין לי עסק ב"סתרי תורה". ואמרתי לרבנו שהנ"ל רצה ליישב... ורוצה לדעת אם הוא תירוץ טוב, ואמר רבינו: "במופלא ממך אל תדרוש". (ערש"ק תרומה ב' אדר"ר תשס"ה)

חיוב לימוד קבלה - למי שמיילא כריסו בש"ס ופוסקים

חיוב גמור

אמרתי לרבנו: ה"לשם" כותב בכמה מקומות שזה "חיוב" ללמוד קבלה. נענה רבנו ואמר: זה לא [רק] הלשם, רבי חיים ויטאל ז"ל כבר כותב בהקדמה לספרו - שזה חיוב גמור.

יש לי שני עותקים מה"עץ חיים"

ושאלתי: האם החיוב הוא ממש "להתעסק" בזה, או שמספיק "לעיין קצת". והשיב: תעיין בהקדמה שם את לשונו. ורבנו סייע לי לחפש את הספר "עץ חיים".

אך לא מצאנו, נענה רבנו: כפי הנראה משהו נטל את הספר ממקומו הקבוע, אמנם יש לי שני עותקים מספר זה.

זה הסיבה שהמשיח לא בא

לאחר שבוע הראיתי לרבנו שמצאתי את העותק השני של הספר. ומיד שאל: ראית מזה שהוא אומר... והקראתי לפניו את לשונו מתוך ההקדמה, והקשיב רבנו בריכות. ואמרתי: יוצא מדבריו שהסיבה שה"משיח" עדיין לא מגיע, זה בגלל שלא לומדים קבלה, האם זה כך. והגיב רבינו: ודאי.

וכי חייבים ללמוד כשרואים...

הוספתי ושאלתי: אם זה כל כך חיוב, למה לא רואים את הסבא להתעסק בזה. השיב: וכי חייבים ללמוד את זה דוקא כשרואים... ואמרתי לרבנו: אם כן אני מפריע לו ללמוד את זה כל זמן שאני נמצא בביתו... ואמר: אתה לא מפריע...

עדיין לא מלאתי כרטי

ובתחילה כששאלתי את רבנו אם הוא לומד "קבלה", הצביע על כריסו וחייך ואמר: עדיין יש בכרטי מקום... ודהיינו שלדעתו עדיין לא מילא "כריסו" בש"ס ופוסקים.¹

ללמוד בהצנע

הוספתי לשאול: אם זה חיוב כל כך, למה אלו שלומדים "קבלה" מקפידים להסתיר זאת. והשיב: כך התקבל שלומדים את זה בהצנע. (שבת חוהמ"פ תשס"ב).

בהזדמנות אחרת אמר לי רבינו: קבלה זה "נסתר", ולא לומדים כשרואים, תעיין בהקדמת ה"נודע ביהודה" מה שכתב בנו בענין זה.²

¹ עי' רמ"א יור"ד סי' רמ"ו ס"ד.

² ז"ל: ...וכל רז לא אגיס ליה (להנוב"ץ) מסוד ד' ליראיו, דבש וחלב תחת לשונו, לשון זהב סגור

"קבלה" גם כן צריך

אמרתי לרבינו ששמעתי שקיבל ברכה מ"הלשם" שידע כל התורה כולה. ואמר רבינו: לא כך היה המעשה, אלא אחד - כמדומה שזה הי' "אבא" - נתן לי ברכה בנוכחות "הלשם", שהמשמעות של הברכה היתה על ידיעת ה"נגלה" בלבד, שאהי בקי בש"ס, ו"הלשם" הקפיד על הנוסח הזה, והגיב: מה עם "קבלה", קבלה גם כן צריך, הוא מצא לנכון להגיב ולהראות שהוא לא מרוצה שלא בירך גם על הקבלה. (עשי"ת תשס"ז)

צורת לימוד הקבלה לאו שהגיעו כבר לדרגה זו

באיזה ספרים כדאי להתחיל

הראיתי לרבינו מכתב שכתב בילדותו (בשנת תרפ"ד) מפי הלשם¹ לת"ח אחד זצ"ל - הדרכה בענין סדר לימוד קבלה, באיזה ספרים ראוי להתחיל ללמוד. רבנו קרא את כל המכתב. כשסיים אמר: כך היה דרכו (של הלשם) להאריך, והיה מסביר כל דבר.

ועל מה שנכתב שם שכדאי להתחיל ללמוד בספרו "הקדמות ושערים" - אמר רבנו: כך תמיד היה הסבא (הלשם) אומר למתחילים, שילמדו בספרו "הקדמות ושערים", אבל לדעתי כדי להתחיל, הטוב ביותר הוא ללמוד את הספר "שומר אמונים הקדמון" שהוא מצויין עבור מי שעדיין אינו יודע "חכמת הנסתר", הוא

לא ישמע על פיו, ואת צנועים חכמה, כאשר באמנה שמעתי פה קדוש יאמר זה קדוש ה' מכובד גאון וחסיד המפורסם מקובל האלוקי מו"ה חיים סאנצ'ר ז"ל, אשר ידענו כי הוא היה לו לחבר טוב בלמודי ד' הנסתרות, הוא היה אומר כי כל כתבי קודש של האר"י ז"ל וייתר ספרי קבלה המקובלים במדינה זו, גם המו"נ, כל אלה חוברו לו יחדיו והיו טמונים בסתר כנפיו סלה, וכזאת הפליגו גם יתר חכמי קלויז דפה, הזקנים שבדור ההוא היו, המה ראו מראות יחזקאל בימים ההם, אזני שמעה ותעידה...

מאידך גיסא יש לציין לדברי ה"נודע ביהודה" עצמו (בשו"ת תניינא אור"ח סי' ק"ט) שכתב: והאמת שאני אין לי עסק בנסתרות, והלואי שאוכל לצאת ידי חובתי בתלמוד ופוסקים הנחוצים למעשה ודם חיינו ובהם נהגה וכו'. עכ"ל.
¹ בתקופה זו לא יכול היה הלשם לכתוב בעצמו מחמת של"ע כהו עיניו, אכן הלשם בעצמו חתם על המכתב.

כותב בדרך שאלה ותשובה, "חוקר ומקובל", ומבאר בטוב טעם כל ענין. הסבא ברוב גדלותו חשב שלהתחיל מספריו מספיק – שכבר יבינו, אבל האמת היא שמי שעדיין אינו יודע בקבלה, ויתחיל ב"הקדמות ושערים", לא יבין אפילו מילה אחת ממה שכתב שם, משא"כ בספר הנ"ל.

דיברתי לאלו שבאו לשאול אחרי שהחלימו

רבנו סיים ואמר: כך הוא לדעתי, וכך אני מורה ובא לכל מי ששואל אותי בזה. ושאלתי: האם הסבא מעודד את השואלים ללימוד קבלה? והשיב: אני מדבר בעת על אלו שבאים לשאול – אחרי שהחליטו ללמוד קבלה – עם מה להתחיל, ולא על אלו ששואלים אם ללמוד נגלה או נסתר. (ש"ק במדבר ער"ח סיון תשס"ב)

אי אפשר להתחיל מ"ספר הגלגולים"

יש להוסיף בענין זה שאחד ממקורבי רבנו לקח ממנו בהשאלה את "ספר הגלגולים". ואמר לי רבנו: אי אפשר להתחיל מ"ספר הגלגולים", צריכים ללמוד קודם את הספרים שמתחילים בהם. (תמוז תשס"ד)

פרק ד'

"התמדה" וביטול תורה

אני חושב כל הזמן

פ"א באמצע שסעד רבינו את "ארוחת הערב", רציתי לשוחח עמו על איזה דבר, ואמר לי: "אני חושב כל הזמן". וכן פ"א נכנסתי לחדרו באמצע שסעד את "ארוחת הערב", וראיתיו עושה לעצמו בידו תנועות של לימוד – כאילו יושב ליד הגמ', ולאחר כמה דקות כששהיתי סמוך לחדר, ג"כ שמעתי שמדבר לעצמו בלימוד. (תשס"א)

מתמיד זה העיקר

אמר לי רבינו על א' ממקורביו ששידך את בתו^ז: כפי הנראה שלבסוף הוא לא קיבל "חתן" חשוב כפי שרצה. ואמרתי לו: אבל הוא מתמיד גדול. ואמר מיד: אם כן, מתמיד זה העיקר^ח.

לא פתחתי גמרא שבוע שלם

כשחזר מבית העלמין בכלות ה"שבעה" לבתו ע"ה, [בסוף שנתו התשעים ואחד], אמרתי לו שעבשיו ילך לנוח, כיון שבלילה לא ישן כמעט^ט. ואמר לי: "מה יהיה עם הגמרא, לא פתחתי גמרא שבוע שלם", ומיד התחיל ללמוד ברגש רב ובניגון מתוק כדרכו במשך כמה שעות רצופות. (סוף אדר תשס"ב)

^ז זה הייתי מעורב בעניין.

^ח כוונתו ששידך ה"חשיבות" תלוי בהתמדה, ובמק"א בספר זה הוסיף שצריך גם "הבנה" ולא מספיק התמדה.

^ט כך אמר לי בבוקר.